

Biure d'Empordà; també a Llorà (Gironès) segons el testimoni de J. Serra (AORBB v, 1932, 236); JCoromines també el va sentir bastant a tot el NE. Ha continuat, a més, com a un tecnicisme en la indústria de teixits en un espai determinat (segons Careta, p. 289, i també BDC iv, 124).

Avui *nombre* s'ha recuperat en gran part en el llenguatge literari; però no es pot considerar una innovació de la llengua purista en el sentit de 'quantitat', que ha continuat a Menorca, Mallorca, Catalunya francesa, Andorra i certes localitats del Nord-Est.² La llengua literària admet l'ús de *número* en els següents casos que són també usuals en francès: el nombre amb què una cosa és designada dins una sèrie o una col·lecció (La casa *número* 3, el *número* 3 d'una revista, un *número* alt o baix en un sorteig, un bon *número*) i a més es diu de cadascun dels treballs, exhibicions, execucions, que componen el programa d'un espectacle d'atraccions, de circ eqüestre, d'un concert etc. És a dir que es manté la mateixa distinció que en francès entre *nombre* i *número*;³ i notem que l'ús de *número* correspon al del llatí en ablatiu: *domus numero tres* (=la casa tres quant a nombre); *in numero deorum erat, scripta numero decem*.

DERIV.: *Nombra* 'taules que s'usaven per a aprendre la numeració' (Belv. 1805). *Nombrador* ant. 'numerador' [1521], *nombrament* (ant.) 'numeració' [Llull], mots rars. *Nombrar* ant. ['comptar' en *CostumsTort.*: «Si los diners són comanats *nombran<t>* --- o en pes, et no ligats segelats ne consignats --- lo depositari los pot usar e aemprar sense nulla infàmia» (ed. Oliver, p. 191); Llull «los pastors qui'l venien ohir, qui'ls puria *nombrar?*» (*Blanq.*, NCL. II, 70.5); doc. de 1313 (P. Vidal, RLR xxix, 71); Villena, *Vita Chr.*, cap. 196, III, 33); 'numerar, foliar' (S. XVIII, *DAG.*); 'afegir fils a l'ordit (d'un teixit)' (BDC iv, 124)], del llatí *numerare* id.⁴ *Nombrós* [autors moderns]. *Nombrosament*.

¹*úmero*, duplicat culte de *nombre* [1481 «que en lo *número* dels déus rebut fos» (*DAG.*); 1507 Busa-Nebr.; «encara que la impressió fos de molt *número* (d'exemplars)», doc. de 1560, i «--- tro en *número* de mil ---» (doc. de 1610, *DAG.*); també en un de 1571: «lo dit Casquer, coma comprador de V. M. --- havia comprat cert *número* de forment per provisió de aqueixa ciutat» (Calmette, RLR LIII, 404); molts exemples i fraseologia en Lacav. 1696, i en el sentit gramatical denotant singular o plural en Pau Ballot, *Gramàtica*, 1814, p. 11], pres del ll. *numerus* id.; des del S. XVI ha començat a reemplaçar *nombre* en el llenguatge quotidià; és ben possible que a aquest estat de coses hagin contribuït per damunt de tot la imitació culta de la fraseologia llatina i el caràcter internacional del mot. El llenguatge literari admet avui com a normal l'ús de *número* en certs contextos (veg. supra).

Numerable [Belv. 1805]. *Numeració* [Lab. 1839]. *Numeradament*. *Numerador* [Belv.]. *Numeral* [1575, OPou, *TbPu.*: «si lo nom *numeral* y sestertius no estan tots en un cas ---» (p. 148)]. *Numeralitat* ant.

[Llull]. *Numerar* ['comptar' 1507 Busa-Nebr.; 1696 Lacav.; 'marcar amb nombres successius' *DFa.*], pres del ll. *numerare* id. *Numerari* [Lab. 1839]. *Numeratiu*. *Numèric* [Belv.]. *Numèricament* [Lab. 1839]. *Numerós* [1507 Busa-Nebr.; 1561, *AlcM.*] *Numerosament* [Lacav.]. *Connumerar*. *Enumerar* [Lab. 1839], *enumerable*, *enumeració*, *enumeratiu*. *Innombrable*, *innombrablement*. *Innúmer*, *innumerable* [BMetge, *Somni*, NCL., 49.8; 50.27].

¹ *AlcM.*, s. v.; A. Ferrer Ginart, *Rondaies de Menorca* (1914) deia: «La paraula *número* no és estada encara introduïda en el llenguatge menorquí, conservant-se sempre l'antiga i clàssica *nombre*, així se diu: *no coneg cap nombre, a sa casa hi ha tal nombre*. Al sorteig de joves per soldats li diuen *treure és nombre*» (p. xxiv). — ² *Nombre* és corrent en els autors de la Renaixença amb el valor de 'quantitat', com per exemple en Pons Massaveu: «Un cop allí en *nombre* sufficient nos amaniam per al joc ja convingut» (*Colla del C. III*, p. 23, 1887); i també en Coromines: «A l'endemà (de la feridura) --- un gran *nombre* de funcions pròpies dels organismes vius seguien realisant-se en la carn freda d'aquell ser que havia sigut el meu pare» (*Vida Austera* v, 1.ª ed., p. 357). — ³ Alguns han proposat d'eliminar el mot *número* per la seva forma gens catalana; Bulbena, per exemple en el seu *Dic. cat.-fr.-cast.* (1905) no l'inclou; vegeu la nota de Fabra en *Converses filol.*, vol. ix, 13-15, on defensa la retenció d'aquest mot en els sentits que duu al *DFa.* — ⁴ Cf. *nombrat* 'baldat, mancat del moviment' (Mall.); s'identifica com a una variant d'*aombrat* (*OMBRA*).

Nomenable, *nomenada*, *nomenadament*, *nomenador*, *nomenament*, *nomenar*, *nomenclàtor*, *nomenclatura*, *nòmer*, *nomot*, V. *nom* *Només*, V. *no* *Nòmina*, *nominació*, *nominadament*, *nominador*, *nominal*, *nominalisme*, *nominalista*, *nominalment*, *nominatiu*, V. *nom*

NOMO-, forma prefixada del mot gr. *vóμος* 'lleï', que ha entrat en la formació dels cultismes com *nomografia*, *nomograma*, *nomologia* etc.

Nompa, V. *tomba*

Nomparell, V. *par* *Non*, V. *no* *Non*, *nona*, *nonagenari*, *nonagèsim*, *nonana*, *nonanta*, V. *nou* '9' *Nonat*, V. *nat* (NÉIXER) *Nonella*, V. *neulella* *Nonens* 'persona inútil, insignificant' (Mall.), sembla ser de creació expressiva damunt *no*, més aviat que una formació del llatí escolàstic *non ens*.

Nonet, un joc infantil (Olot, *AlcM*) *Noningú*, *noningunada*, V. *ningú* (NO)

Nònius, peça adaptada a certs instruments matemàtics; serveix per a mesurar fraccions de les divisions més petites (*AlcM*; no en *DFa.*); de *Nonius*, forma